

До ювілеїв

С. І. Світленко, Г. Ф. Турченко

ДОКТОРУ ІСТОРИЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОРУ ІВАНЕНКУ ВАЛЕНТИНУ ВАСИЛЬОВИЧУ – 60 РОКІВ

14 січня 2008 р. відзначає свій ювілей Валентин Васильович Іваненко – доктор історичних наук, професор, проректор з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді Дніпропетровського національного університету.

Валентин Васильович Іваненко – відомий в країні та за її межами вчений у галузі новітньої історії України – зробив вагомий внесок у постановку, обґрунтування і розв'язання актуальних, соціально значущих історичних проблем. Наукові здобутки В.В. Іваненка дістали загальнодержавне і міжнародне визнання. За вагомий внесок у підготовку висококваліфікованих фахівців, плідну наукову, організаторську та громадянську діяльність у 1998 р. Валентину Васильовичу присвоєне почесне звання “Заслужений діяч науки і техніки України”. Він також нагороджений орденом “За заслуги” III ступеня, нагрудними знаками “Петро Могила” та “Відмінник освіти України”, медаллю “За заслуги перед містом”, численними грамотами та подяками. У 1999 р. Валентина Васильовича було обрано дійсним членом Української академії історичних наук, у 2000 р. – Міжнародної академії соціальних технологій і місцевого самоврядування, а у 2007 р. – Академії наук Вищої школи України.

Народився Валентин Васильович Іваненко 14 січня 1948 р. у м. Дніпропетровську в родині службовців. У 1971 році закінчив з відзнакою історичний факультет Дніпропетровського держуніверситету, де після навчання в аспірантурі та успішного захисту кандидатської дисертації у 1974 р. працював викладачем, старшим викладачем, доцентом та заступником

декана історичного факультету. З 1986 р. і дотепер – завідувач кафедри історії СРСР (з 1992 р. – російської історії). У 1990 р. В.В. Іваненко успішно захистив докторську дисертацію в Інституті історії України НАН України. З 1999 р. Валентин Васильович – проректор з науково-педагогічної роботи у сфері гуманітарної освіти та виховання молоді.

На початковому етапі своєї наукової діяльності В.В. Іваненко інтенсивно вивчав різноманітні аспекти становлення та розвитку міжнародних зв'язків трудових колективів і громадських організацій України у 1920–30-ті роки, збагачуючи історіографічний процес новими цікавими і перспективними ідеями, оригінальними висновками та ґрунтовними узагальненнями. У підсумку йому одному з перших в Україні вдалося здійснити масштабне, комплексне дослідження цієї проблеми у хронологічному розрізі всього міжвоєнного періоду, внаслідок чого історична література фактично позбулася низки

“білих плям”, а фахівець і читач отримали досить цілісну, об’єктивну картину міжнародного життя українського народу того часу.

Упродовж останніх 15–20 років головною сферою дослідницьких студій В.В. Іваненка стає критичне переосмислення і системне вивчення з нових теоретико-методологічних позицій багатьох складних, суперечливих, драматичних сторінок української минувшини радянської епохи, передусім соціально-політичної спрямованості. Залучаючи нові документальні джерела, здебільшого із раніше закритих архівосховищ, В.В. Іваненко звертається і значною мірою по-новому відтворює цілу низку гострих проблем з історії Українських визвольних змагань початку XX століття, політики Радянської Росії щодо України, селянських повстанських рухів, голодоморів і репресій, воєнного лихоліття 1941–1945 рр. тощо. Одержані при цьому результати характеризуються концептуальною свіжістю, комплексністю, репрезентативністю, високим ступенем наукової аргументації, глибоким проникненням у сутність і діалектику історичного процесу, новаторством і скрупульозністю його аналітичної реконструкції, виваженістю і правдивістю в оцінках та висвітленні досліджуваних питань. Загалом вони суттєво збагачують творчий потенціал і здобутки сучасної української історіографії.

В.В. Іваненко є автором і співавтором понад 350 друкованих праць, у тому числі 11 монографій, більше десятка навчальних та методичних посібників. Ряд публікацій Валентина Васильовича вийшло за кордоном – у Росії, Німеччині та Китаї. В.В. Іваненко брав участь в роботі багатьох всеукраїнських і міжнародних наукових форумів.

Наукові праці В.В. Іваненка цілком відповідають рівню сучасної історичної науки, мають очевидну теоретичну і практичну значимість, відкриваючи простір для нових наукових розвідок та створення синтетичних, узагальнюючих досліджень за окремими пріоритетними напрямками новітньої історії України.

Особливу увагу В.В. Іваненко приділяє всебічному осмисленню феномена радянського тоталітаризму з його невід’ємною складовою – карально-репресивною політикою та практикою. Разом з своїми учнями Валентин Васильович створив у рамках загальнонаціональної програми “Реабілітовані історією” потужний регіональний науковий центр з дослідження цього зловісного явища та специфіки його прояву в радянські часи на теренах України, зокрема, Дніпропетровщини. Багатогранна і кропітка пошуково-аналітична робота, розгорнута у даному напрямку, нині практично завершилася підготовкою та виданням унікальної науково-документальної серії у 5 томах (8 книгах). У них з вичерпною повнотою опрацьовано, систематизовано і узагальнено величезний фактичний матеріал з історії державного тероризму у краї, виявлений головним чином в архівах спецслужб, й поіменно названі всі мешканці області (понад 25 тисяч осіб), що стали безвинними жертвами політичних репресій. Тим самим на регіональному рівні успішно вирішена актуальна наукова і чи не найгостріша морально-політична проблема сьогодення, навколо якої протягом тривалого часу вирують бурхливі суспільні пристрасті.

З ініціативи і під безпосереднім керівництвом В.В. Іваненка започатковано й реалізовано ряд інших наукових проектів і програм, включених Міністерством освіти і науки до переліку найважливіших в Україні. Серед них – “Українське питання в Російській імперії та Радянському Союзі”, “Державницькі ідеї в українській суспільно-політичній думці I-ї половини XX ст.”, “Радянська державність в Україні: пріоритети і особливості розвитку в XX ст.” та інші.

Як проректор, завідувач кафедри і провідний вчений В.В. Іваненко цілеспрямовано займається науково-організаційним забезпеченням підготовки кадрів вищої кваліфікації, ефективно використовує свій багатий науковий досвід у педагогічній діяльності на історичному факультеті, щедро передає його молодим дослідникам. Підготував одного доктора і 14 кандидатів історичних наук. Валентин Васильович – голова спеціалізованої вченої ради Дніпропетровського національного університету з захисту докторських та кандидатських дисертацій циклу історичних наук. Бере участь у роботі спеціалізованої вченої ради по захисту кандидатських дисертацій з політичних наук. В.В. Іваненко – науковий редактор численних монографій, збірників документів, член редколегії серії авторитетних фахових видань (“Вісник ДНУ. Історія та археологія”, “Гуманітарний журнал”, “Грані”, “Бористен” та інших).

У 2000, 2004 і 2007 роках Київським науковим товариством імені Петра Могили В.В. Іваненко як відомий діяч сучасної України внесений до біографічного довідника “Хто є хто в Україні”.

Серед основних наукових праць Валентина Васильовича Іваненка слід назвати: “Джерело народної дипломатії: Міжнародні зв’язки трудящих України в 20-30-ті роки”. Монографія (1992 р.) (Співавтор – А.І. Голуб); “Очищення правдою (Відома і невідома Україна в об’єктиві історії XX сторіччя”. Монографія. (1997 р.) (Співавтори – А.І. Голуб, О.А. Удод); “Минуле з гірким присмаком: Репресії в історичній ретроспективі радянського суспільства”. Монографія. (2002 р.) (Співавтори – Р.К. Терещенко, Л.Л. Прокопенко); “Біль і звитяга: XX ст. в українському вимірі”. Монографія. (2003 р.); “Україна непівська: аналіз соціальних аномалій південного регіону”. Монографія. (2006 р.) (Співавтор – І.В. Іщенко); “ОУН і УПА у Другій світовій війні: проблеми історіографії та методології”. Монографія. (2006 р.) (Співавтор – В.К. Якунін); “Історія України”. Навчальний посібник для 5 кл. з грифом Міністерства освіти і науки України. (2003 р.) (Співавтор – Т.В. Недосєкіна) та інші.

Свій 60-літній ювілей Валентин Васильович зустрічає в розквіті сил і творчих можливостей. Попереду нові оригінальні ідеї і наукові звернення...